

čiška Kosarja, p. Florentina Horvata in sv. Ladislava. — V tretjem in poslednjem delu čitamo več pesmij in nekaj dogodkov in nauk iz življenja pa za življenje. — Drobtinice se ravna po načelu: Iščite najpoprej božjega kraljestva! Pa tudi lepe oblike ne zanemarjajo. Ta letnik je okrašen s šestimi ličnimi podobami.

Poljska književnost.

Życie Ś. Ignacego Loyoli. Założyciela Zakonu Towarzystwa Jesusowego przez Ks. Jana Badeniego T. J. Kraków. 1893. — Ta lepa, 506 str. debela knjiga je prišla že pred jednim letom na svetlo in so jo Poljaki veseli sprejeli. Mislim, da ustrežem tudi Slovencem, ako jim jo nekoliko opišem. Razdeljena je v dvanajst poglavij in sicer: 1. mlada leta, viteško življenje, in Ignacij se udá popolno Bogu, 2. razmišljanja v Manrezi, 3. romanje v sveto deželo, 4. pokorni učenec, 5. na pariških šolah, 6. na Španskem in Laškem, 7. novi red, prvo delovanje, prva preganjanja, 8. temeljne postave Družbe Jezusove, 9. notranja uredba Družbe Jezusove, 10. apostolska delavnost, 11. junaške kreposti, 12. blažena smrt, hvala na zemlji in v nebesih.

Pisatelj se je držal znanih starejih življenjepisov oo. Ribadeneire, Bartoli-ja, Bouhursa in Maffei-ja, rabil je Bollandiste in nedavno na svetlo prišla pisma sv. Ignacija. Toda delo ni prosta prestava ptujih knjig, ampak je kritično sestavljeno. Posebno natančen je pisatelj pri ptujih imenih, kar se ne more reči o drugih enakih knjigah. Knjigo krasi več dobrih slik, kakor: sv. Ignacij (naslovna podoba), grad rodbine Lojolske, sv. Ignacij pred oltarjem Matere Božje v Monserrat-u, cerkev in samostan oo. Jezuitov v Lojoli, grb rodbine Lojolske, prvih devet tovarišev sv. Ignacija itd.

Knjiga je bogato opravljena, ima krasne inicijale in drugih okraskov v izobilju. Vsakdo jo bo z veseljem v roko vzel in hvalil pisatelja za obilni trud.

I. J.

Życie X. Wojciecha Męcińskiego Tow. Jes. umęczonego za wiarę w Japonii. Napisał X. Marcin Czermiński T. J. W Krakowie, w drukarni „Czasu“ Fr. Kluczyckiego i spółki. 1895. Str. 273. Cena 80 kr. — Ta prelepa knjiga opisuje življenje in smrt misijonarja Vojteha Męcińskega iz družbe Jezusove, ki je prestal mučeniško smrt dné 23. sušca l. 1643. v Nagazakiju na Japonskem. Bil je Poljak po rodu in živel je sveto. Zato je jako prav, da se je tako lepo opisalo njegovo življenje. Zlasti sedaj bo zanimalo marsikoga ozreti se v Japonijo, ko se tam godé znamenite premembe. O o. Męcińskem omenjamo samo še to, da je vneto častil Mater Božjo in od nje dobival mnoge milosti, ki so navedene v knjigi.

Ruska književnost.

(Priobčil V. Bučar.)

Knjigarstvo v Rusiji. „Istoričeskij Vestnik“ prinaša vsako leto popis vseh knjig, natisnjenih v Rusiji. Čitateljem „Dom in Svet“-a je znan popis leta 1891., kateri je priobčen v 1. številu l. 1893.; zatorej jih bo zanimal popis knjigarstva v l. 1893. v primeri z l. 1892. Tako more vsakdo primerjati štiri leta v ruskem slovstvu in se po rastočem številu knjig prepričati o napredku ruskega naroda v prosveti.

V letu 1893. so izdali v Rusiji 10.242 književnih del v 33.857.201 izvodu. Če primerjamo to število s številom leta 1892., vidimo, da so v l. 1893. izdali 654 knjig v 3.228.781 izvodih več kakor v prejšnjem letu. Po jeziku, v katerem so tiskane knjige, razvrsté se lahko tako: v ruskem 7.782 v 27.224.903 izvodih, drugo pa je tiskano v drugih jezikih. V l. 1893. je tiskanih 594 ruskih del več od prejšnjega leta, a inostranskih samo 60. Med knjigami v drugih jezikih je na prvem mestu poljski jezik (772 deli v dveh milijonih izvodov), potem hebrejski (443 del v enem milijonu izvodov), nemški (327 del v 467.000 izvodih), latiški, estonski, armenski, gruzinski, francoski. Izvirnih del se je tiskalo 6.999, prevodov 530. Po vsebini so ruske knjige jako različne. Največ je tiskanih duhovno-bogoslovnih, namreč 1.058 v 5.582.288 izvodih; učnih 675 v 5.223.306 izvodih; leposlovnih 629 v 2.043.973 izvodih; gospodarskih 238 v 505.292 izvodih; národnih 233 v 1.572.140 izvodih; zgodovinskih je 51 del v 53.606 izvodih itd. — Najmanj je tiskanih almanahov, namreč dva v 7.100 izvodih. Gledé na kraje, kjer so knjige izšle, omenjamo to-le: Največ knjig je tiskanih v Petrogradu, 3.689, izmed katerih je 181 v neruskih jezikih. V Moskvi je izšlo 2.268 del, v tem številu je 45 inostranskih del. Tretje mesto po številu izdanih knjig je Kiev (488), a potem se vrsté Kazan, Odesa, Riga, Tiflis, Vilna, Jurjev, Harkov in Revel.

Časopisov izhaja v Rusiji vseh 753 v 112 mestih. Prvo mesto v tem oziru je Petrograd, kjer izhaja 221 listov, potem je Moskva (89), Varšava (74), Riga (25), Kiev (22), Odesa (19), Tiflis (18), Kazan (11), Saratov in Harkov (po 10). 244 listov izhaja brez cenzure, a 509 s cenzuro. Vsak dan izhajajočih listov (dnevnikov) je 113, nedeljskih 225; drugi izhajajo v večjih ali manjših presledkih. V ruskem jeziku se jih tiska 593, v armenskem šest, gruzinskem štirje, staro-hebrejskem dva, latiškem devet, nemškem 16 (!), poljskem 68; ruskem in kirgiškem jeden, ruskem in tatarskem jeden, ruskem in poljskem jeden, finskem jeden, francoskem pet, estonskem dvanajst in v raznih drugih jezikih trije.

Slavni ruski pisatelj, modroslovec in človekoljub, L. N. Tolstoj, je napisal novo knjigo z nadpisom: *Cesarstvo božje je med vami*. V tej knjigi so

prišle njegove ebijonitsko-nazarenske teorije do vrhunca. Znani pisatelj povestij: „Vojska in mir“, „Ana Karenina“ in drugih znamenitih del za ljudstvo, v katerih se je izvečine oklepal evangelijskih nauk, padel je sedaj v skrajni skepticizem. Njegova glavna zmota in napaka je, da goni in tira vsako svojo misel in hipotezo do skrajnih posledic, kar pa ni nikdar in nikjer dobro. V tej knjigi se naravnost cerkvi in državi podtika krivda zaradi žalostnega in nenravnega stanja človeštva in ostro se loči cerkev od krščanstva. Na jednom mestu pravi tako: „Cerkve in krščanstvo sta dva nasprotna, med seboj sovražna elementa.“ Še močnejše udriha po vladah, in pravi, da vse, kar so si narodi pridobili, ni prišlo od vlade, ampak to so si narodi morali pridobiti s silo. Iz takih stavkov in nauk izvirajo seveda strašne posledice, kakor primeroma ta, katera je tudi glavna misel celi knjigi: „Pravo krščanstvo mora odpraviti vsako državo, in tako je bilo tudi v začetku. Šele nekrščanska (dekristijanizirana) cerkev se je uklonila željam vladarjev. Kadar bodo ljudje zapustili cerkve in se povrnili v pravo krščanstvo, tedaj bo nehala vse gorje, katero prihaja od države. Taki ljudje bodo uničili državo samo.“ Takih, prav po anarhizmu dišečih stavkov nahajamo premnogo v tej knjigi.

Druge književne znamenitosti.

Die deutsche Sprachinsel Gottschee. Geschichte und Mundart, Lebensverhältnisse, Sitten und Gebräuche, Sagen, Märchen und Lieder. Von dr. Adolf Hauffen, Docenten an der deutschen Universität Prag. Mit vier Abbildungen und einer Sprachkarte. Graz. Styria 1895. 8°. 466 strani. Cena 4 gld. 80 kr.

Kot novoletno darilo je to knjigo izdala Leonova družba. Pisatelj posvečuje knjigo svetlemu knezu Karolu Turjaškemu, vojvodi Kočevskemu itd. — V predgovoru pripoveduje dr. Hauffen, da je namerjal začetkoma izdati samo Kočevske narodne pesmi, toda snov se mu je zbirala polagoma, dokler ni sklenil izdati knjige, ki bi popisala vse Kočevsko. Narodne pesmi pa so ostale kljub temu še vedno najvažnejši in najtemeljitejši del vse knjige. Knjiga se deli v osem poglavij.

Prvo poglavje opisuje lego in kakovost kočevske naselbine (str. 1—7), drugo govori na kratko o naselitvi in zgodovini (8—19), tretje poglavje razmotriva govorico (19—33), četrto obdeluje življenje in kočevske javne razmere (33—46). Nošo in hišo opisuje peto poglavje (46—62), šesto preiskuje šege in navade, vraže in bajke (62—96), sedmo govori o pravljicah, pripovedkah, narodnih legendah in smešnicah, osmo pa o narodnih pesmih (130—166). Temu poglavju sledi kratek pregled, kako narodne pesmi opisujejo nekatere izraze (168 do 183).

V drugem delu se nahajajo zbrane narodne pesmi, največ z napevom (187—384), in potem pojasnila in opombe k posameznim pesmim (387 do 451).

Kaj naj porečemo o tem obširnem delu?

Oni, ki so doslej pisali o Kočevskem, večinoma niso bili kos tej težavni nalogi, deloma pa tudi še ni bilo dosti gradiva zbranega, da bi se dalo sestaviti tako znamenito delo. Nekateri pisatelji so obdelovali ali samo zgodovino ali so se bavili samo z narečjem. Večina jih ni umela niti kočevski, niti slovenski, zato tudi njih dela niso zanesljiva. Naš pisatelj pa ima vse zmožnosti za to nalogo. Strokovnjak v nemškem jeziku in slovstvu, zna kot rojen Ljubljčan tudi slovenski, in kočevsko narečje mu ni ptuje. Zato je njegovo raziskovanje korenito in nepristransko, razsodki se ločijo od drugih raziskovalcev.

K drugemu poglavju nam je opomniti, da je bila sedanja kočevska pokrajina naseljena pač že, predno so se priselili Kočevci, dasi bolj poredko, le mal del je bil morda popolnoma pust. Vjemamo se pa v tem, da so se okrog leta 1350. priselili Nemci bavarskega narečja, prihajajoč s Koroškega ali iz srednje Tirolske, kar priča jezik. Besedo „Kočevje“ razlaga iz slovenskega jezika. Zgodovino splošno prekratko obravnava, zakaj uprav zgodovina zanima vsakoga skoro najbolj. Tu pa preteče pet vekov na dveh straneh. Natančneje razpravlja o kočevskem narečju; posebno poučen je odstavek o sorodnosti kočevskega in koroškega narečja. Slovenski vpliv v glasoslovju kažejo soglasniki: *f, w, l* in *s*. Soglasnik *f* se izpreminja v Koč. govoricu v *w, w* v *b, l* v poljski *ł, s* v *ż*. Slovenski vpliv se kaže tudi v nekaterih besedah in krstnih imenih. Škoda, da jih je le malo naštetih na str. 31.

Kočevska govorica se loči po krajevni različnosti v pet razrečij.

V četrtem poglavju riše Kočevca kot človeka, s čim se živi, kako obdeluje polje in kako krošnjari, kake domače izdelke napravlja za na prodaj; govori tudi o šoli, ljudski in obrtni, o gimnaziji in njenem podporniku Janezu Stampflu. Noša je bila Belokranjecem podobna. Pri moških je že izginila. Hiša ima nemško obliko, kakor sploh hiše po Dolenskem. Vrata niso ob cesti, ampak na strani. Na str. 60 je pač pomota, da so cerkve zidane v romanskem zlogu. Vse so renesanške, le malo presbiterijev je gotiških.

Kar se tiče šestega poglavja, menimo, da je beseda pižen = tepežkati, sicer bi se morala nahajati tudi drugodi po Nemškem. Pri porokah bi bilo (str. 81) dostaviti, da spremljajo svatje ženina in nevesto k poroki, noseč na dveh palicah poprečko, kjer visé različne lepe rute.

Tradicionalno slovstvo vseh Indoevropevcov si je podobno, zato je kočevsko skoro popolnoma jednako slovenskemu, čemur se ni čuditi, če po-